

Tuzla, 10. februar 2011. godine
Doc. dr. sc. Denis Bećirović

PROMOCIJA KNJIGE *ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA VRIJEME MONARHISTIČKE JUGOSLAVIJE*, AUTORA DR. ADNANA JAHIĆA

Dame i gospodo, uvaženi gosti,
cijenjene kolege, dragi prijatelji!

Sa zadovoljstvom sam prihvatio poziv da budem jedan od promotora knjige pod naslovom *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke Jugoslavije (1918-1941)*, autora dr. Adnana Jahića. Moj interes i pažnja za ovu knjigu bili su dvostruki. Prvo, zbog osobnog poznanstva sa dr. Adnanom Jahićem, još iz perioda kada smo zajedno pohađali postdiplomski studij na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Drugo, izazovna i suptilna problematika o Islamskoj zajednici u periodu monarhističke Jugoslavije izazivala je, izaziva uopće, a izazivaće (vjеровatno) i ubuduće zanimanje kako kod onih koji se profesionalno interesiraju za historiju XX stoljeća, tako i kod „obične“ čitalačke publike.

U bosanskohercegovačkoj i stranoj historiografiji nema djela u kojem se u cjelini razmatra pitanje statusa Islamske zajednice od 1918. do 1941. godine. Ta problematika je u historiografiji dodirnutu samo fragmentarno, u okviru izučavanja pojedinih aspekata historije Bosne i Hercegovine u naznačenom periodu. Posljedica takvog pristupa je krajnje oskudan prikaz duhovnih kretanja toga vremena. Rukopis knjige dr. Adnana Jahića postojeću prazninu u historiografiji popunjava u znatnoj mjeri.

Pored uvodnog dijela i zaključnih razmatranja, ova knjiga problematizira, sintetizira i elaborira:

- Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini posljednjih godina austro-ugarske uprave;
- Odnos Bošnjaka prema nastanku Kraljevine SHS;
- Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini od 1918. godine do donošenja Zakona o Islamskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije 1930. godine;
- Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini u doba šestojanuarskog zakonodavstva (1930-1936);
- Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini od 1936. godine do sloma Kraljevine Jugoslavije 1941. godine

Autor ove knjige, u cijelom radu uočava, povezuje i prezentira ono opće, posebno i konkretno u sklopu procesa o kojem piše. Kada govori o funkcioniranju organa Islamske zajednice, njihovim pristupima, metodama i politici suočavanja sa gorućim pitanjima Bošnjaka između dva svjetska rata, on se, između ostalog, fokusira i na ličnosti i uloge trojice reisul-ulema: Džemaludina Čauševića, Ibrahima Maglajlića i Fehima Spahe, koji su na poseban način, utisnuli biljeg vlastite personalnosti na profil Islamske zajednice u periodima kada su bili na njenom čelu. Pri tome, autor ove knjige nije zaboravio ni djelatnost uleme – vjerskih učenjaka, imama, mualima, muderisa, ali i javnih radnika i političara, čiji je intelektualni i društveni angažman bio u bitnoj vezi sa pitanjima koje je rješavala zvanična islamska hijerarhija.

Autor knjige pažljivo analizira raspoloživu arhivsku građu i sistematično prikazuje položaj Bošnjaka i Islamske zajednice u prvim godinama zajedničke države. On, s pravom, konstatira da je u tim godinama državni teror nad Bošnjacima nosio mnoge odlike šovinstičke kampanje protiv naroda druge vjere, kulture i tradicije. Lokalni organi vlasti su bili neosjetljivi prema učestalim nasrtajima na živote, imovinu i čast Bošnjaka, a na meti izgreznika su često bile vjerske ličnosti i islamski simboli. U suprotstavljanju takvom bezakonju i nasilju posebno se obrazlaže uloga reisul-uleme Džemaludina Čauševića. Ovaj časni, obrazovani i hrabri čovjek nije se ustručavao govoriti otvoreno o zločinima, bez lažne benoalentnosti, opisujući pljačke i maltretiranja kao nečasne radnje motivirane vjerskom

netrpeljivošću spram islama i muslimana. Reisov kritički intoniran istup, jezik brojki, dramatičnost poruka – bili su velikoj koliziji sa ciljevima beogradske vlade. Iako je srpska politika, njen ekstremni dio, oštro napadala vrhovnog vjerskog poglavara bosanskih muslimana, on je ostao istrajan i dostojanstven.

U cjelini posmatrajući ovo naučno djelo, autor ove knjige zaključuje da je period prve jugoslovenske države bio turbulentno vrijeme za Islamsku zajednicu koja je, s obzirom na veliku vlast države, direktno ovisila o političkim zbivanjima koja su uticala na život društvenih grupa i institucija. Smanjeni materijalni prihodi, prisutne predrasude i konzervativizmi, politička i kulturna antagonizacija – dodatna su opterećenja koja su ometala nesmetan razvoj ove zajednice. U takvom ozračju glavni prioritet Islamske zajednice bio je održavanje postojećih vjerskih, kulturnih i društvenih realiteta.

Cjelokupan postupak autora temeljen je na znanstveno jedino mogućem pristupu: korištenju relevantne literature i primarne građe. Ne samo spisak primarnih izvora i literature, koji je „alfa i omega“ svakog autorskog znanstvenog pristupa nego i navođenje autora kako u brojnim bilješkama tako i citatima uopće, imali su za rezultat da je dr. Jahić, a to se pokazalo prevalentnim za rad u cjelini, osnovni problem postavio ispravno i uravnoteženo. Istini za volju, takav pristup, ergo i rezultat koji je ostvario su, slobodan sam reći, rjeđe susretani kad je u pitanju ova problematika, tako kompleksna, značajna, a nimalo jednostavna za analizu i objašnjenje.

Jahićeve rad *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke Jugoslavije(1918-1941)* utemeljen je na prvorazrednim izvorima: bogatoj arhivskoj, neobjavljenoj i objavljenoj građi različite provenijencije, službenim publikacijama, raspravama, člancima, studijama i knjigama. Tekst je ispisan jasnim jezikom i stilom i popraćen znanstvenom akribijom. Odlikuje se neprekinutim praćenjem tokova, izvođenjem nepristrasnih zaključaka i donošenjem utemeljenih sudova.

Naravno, u vezi s našim spoznajnim šansama uvijek se iznova raspravlja o značenju pojmova „objektivnost“ i „subjektivnost“. Pored ostalih, o tome je pisao i *Leopold von Ranke*, najpoznatiji predstavnik njemačkog klasičnog historizma i profesor Berlinskoga univerziteta (1825-1871). On je definirao pojam „objektivnost“ kao splet različitih elemenata, koji uključuju shvaćanje o prošloj zbilji odnosno istini koja odgovara toj zbilji. Međutim, iskustvo nam kazuje da se „objektivnost“ više ne može shvatiti kao „apsolutna istina“. Tako nešto ljudska spoznaja ne može postići. Zato danas, u savremenoj historiografiji, prevladava mišljenje da su objektivni oni iskazi koji što cjelovitije obuhvaćaju predmet istraživanja i pridonose spoznaji u okviru određenoga istraživačkog pitanja. U skladu sa takvim mišljenjem, može se konstatirati da je dr. Jahić znalački i sveobuhvatno obradio i prezentirao položaj, ulogu i aktivnosti Islamske zajednice između dva svjetska rata.

Knjigom *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke Jugoslavije (1918-1941)* dr. Adnan Jahić se predstavlja kao neumoran istraživač, objektivan posmatrač i znanstvenik koji traga za izvornošću ideje, prateći njen kod i znajući da ona ima posljedice. Zaslužan je da je jedan važan period u historiji Bosne i Hercegovine općenito, Islamske zajednice posebno, temeljito istražen, studiozno proučen i adekvatno predstavljen.

Siguran sam da je knjiga *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme monarhističke Jugoslavije (1918-1941)* dr. Adnana Jahića značajan doprinos nauci, a posebno bosanskohercegovačkoj historiografiji. Riječ je o inspirativnom historiografskom ostvarenju, koje će biti nezaobilazna literatura u svakom budućem proučavanju ne samo ove problematike, već i cjelokupne historije Bosne i Hercegovine u periodu egzistiranja Kraljevine SHS/Jugoslavije. Knjiga dr. Adnana Jahića predstavlja izuzetno osvježeno u vremenu hiperprodukcije pisane riječi, jer je riječ o konzistentnom naučnom štivu, te stoga kao kolega, dr. Jahiću upućujem iskrene čestitke, a vama preporučujem knjigu – u pravom smislu te riječi.